

Oponentský posudek disertační práce Mgr. Miroslava Sedláčka:

Role advokáta v civilním procesu

Posuzovaná disertační práce má rozsah 160 stran vlastního textu, obsahuje shrnutí v českém, anglickém, německém a francouzském jazyce, předepsanou anotaci a klíčová slova v češtině a angličtině, seznam použité literatury a judikatury obecných soudů i Ústavního soudu ČR a rozhodnutí kárné komise ČAK (s ohledem na téma práce), seznam použitých zkratek. Literatura v členění na monografie, komentáře, časopisecké publikace a internetové zdroje je dostatečná, to se týká i zvláště uváděné literatury zahraniční. Poznámkový aparát dosvědčuje, že literatura byla bohatě excerpována. Po formální stránce tak předložená práce plně vyhovuje požadavkům na disertační práce kladeným.

Volbu tématu lze rovněž aprobovat. Jde o velmi živou právní materii, která se spolu s hlubokými změnami v oblasti soukromého a procesního práva a spolu s ingerencí práva EU stále vyvíjí a přináší tak i nové diskusní otázky a náměty de lege ferenda, což může doktorská disertační práce dobře reflektovat a k řešení nových či staronových otázek (např. otázky povinného zastoupení účastníka advokátem) tak přispět.

V Úvodu práce (Část A) autor vymezil cíl práce (vymezení role advokáta v civilním procesu pro zajištění účinné soudní ochrany – str. 6) a dále též uvedl, že práce nechce být komplexním popisem a rozborem, nýbrž že se soustředí na vybranou problematiku (str. 11). Tou je – pro autora – obecný a historický výklad v Části B nazvané „Základní východiska či postuláty (axiomy) tématu disertační práce“. Dále je to postavení a činnost advokáta v jednotlivých druzích civilního procesu a také v řízení před Soudním dvorem EU (ve stěžejní Části C nazvané „Advokát v civilním procesu“). Dále jsou to otázky etiky a odpovědnosti advokáta (v Části D nazvané „Vybrané aspekty s tématem související“). Následuje závěr (Část E nazvaná „Závěr disertační práce“), v němž se autor soustředil na otázku tzv. advokátského procesu, tj. povinného zastoupení účastníků řízení advokátem de lege lata i de lege ferenda.

To, jak autor své téma uchopil a vymezil, soustřeďuje se jen na vybranou problematiku, nemíním komentovat. Je to právem autora. Naopak je správné, že to v Úvodu své práce uvedl. K uspořádání takto zvoleného vymezení však poznamenávám, že výklad etiky advokáta v samostatné části se dost překrývá

s výkladem právních povinností advokáta (plynoucích jak ze zákonné úpravy, tak ze smluvního vztahu s klientem). Přitom však jde o kategorie, které by měly být jasně rozlišitelné. Vždyť autor sám se hlásí k názoru Tichého, s nímž též souhlasím, že „za neúspěch v řízení nemůže být advokát nikdy odpovědným, neporušil-li v průběhu procesu své povinnosti“ (str.147). Proto se domnívám, že hranice toho, co je právní a co je „pouze“ etická povinnost by zasloužila alespoň pokus o přesnější vymezení. To je však věc názoru a ještě se k tomu vrátím u Části D 12.

Moje zásadnější připomínka a zároveň dotaz k obhajobě je následující: v Části C 9 autor postupně rozebírá postavení advokáta v jednotlivých druzích civilního procesu a naznačuje tak, že se advokátovo postavení jako zástupce účastníka v nich liší. S tím však nesouhlasím, resp. mne to nepřesvědčuje. Mám zato, že to, co se liší, je povaha procesu, nikoli postavení právního zástupce v něm (snad by bylo možno dovodit, že se liší v míře odpovědnosti advokáta vůči klientovi, o tom však autor nepíše). Žádám proto, aby autor představil při obhajobě bližší argumentaci.

V Části D 12 nazvané „Základní východiska odpovědnosti advokáta“ oceňuji uspořádání výkladu v souvislosti s povinnostmi. Autor zde vlastně rozvádí tézi výše zmíněnou (odpovědnost jen za porušení povinnosti), avšak, bohužel, méně konkrétně, než by bylo žádoucí. Na str. 138an. hovoří o jednoznačných případech porušení právní povinnosti advokáta a uvádí příklad zmeškání lhůty k podání opravného prostředku. Tento příklad – jistěže správný – je banální, uvádí se v literatuře vždy. Avšak v souvislosti s pokračující formalizací sporného procesu přibývá v právní úpravě případů lhůt a procesních povinností účastníků. Na ty se měl autor zaměřit a rozebrat je z hlediska odpovědnosti advokáta, když je dosavadní literatura nepostihuje (např. podle § 118b OSŘ, § 142a OSŘ aj.).

V Závěru práce se disertant jednoznačně vyslovuje pro návrat k povinnému odbornému tj. profesionálnímu zastoupení účastníků sporného řízení (řízení nesporná předem vyloučil z okruhu svého zájmu). Za odborné profesionální zastoupení považuje – vedle zastoupení advokátem – ještě též zastoupení notářem. Ostatní v současnosti existující možnosti smluvního zastupování – nikoli povinného – vylučuje (str. 156). Zde by mne zajímalo, zda zastoupení podle § 26 a § 27 OSŘ, (která mají vesměs své jiné opodstatnění) vůbec v civilním procesu nepřipouští, anebo je pouze vylučuje z předmětu svého zájmu.

Disertant postupně rozebírá, jaké výhody by advokátský proces (v uvedeném smyslu povinného zastoupení) přinesl: řadí k nim především posílení efektivní ochrany práv účastníků, preventivní působení spočívající v hledání mimosoudního řešení, plné prosazení projednací zásady (kterou patrně bez profesionálního zastoupení laického účastníka plně realizovat nelze), redukce poučovací povinnosti soudu, usnadnění doručování soudních písemností. K důvodům pro zavedení advokátského procesu řadí též právem zvyšující se složitost práva. S tím vším plně souhlasím.

Disertant neopomíjí ani známé nevýhody uvažovaného opatření, pro něž se tato otázka stává vždy otázkou širšího dosahu a politického posuzování: jde o otázku nákladů řízení, zejména odměny advokátu nemajetného účastníka, kterou z principu práva na právní pomoc hradí stát. Autor se přiklání k názoru Zoulíkovu (str. 157), že procesní kategorie (povinné profesionální zastoupení) nelze zaměňovat za kategorii politickou, kterou je sociální pomoc nemajetným. K tomu jen poznamenávám, že sebesprávnější teoretický pohled při reálném uvažování naráží na zmíněnou překážku dalšího zatížení státu.

Jinak souhlasím s názorem autora, že právě otázka nákladů představuje nejvýznamnější negativum navrhovaného opatření, není však jediné. O dalších se autor nezmiňuje (např. neřeší, jaký dopad by to mělo na advokátský stav, na specializaci advokátů, na případnou povinnost převzít zastupování, na případnou povinnost mediace či pokusu o smír za účelem zvýšení preventivního působení atd.)

Avšak i některé naznačené autorovy vývody v této otázce zasloužily více rozvést, když už se do nich pouští: zejména mám na mysli navrhovaný výběr řízení, v nichž by se advokátský proces měl zavést (str.157). Má to být jen uváděný taxativní výčet sporů? O obecné hranici (např. *ratione valoris*) autor neuvažuje? O rozlišení první a druhé instance, popř. mimořádných opravných prostředků – vedle dovolání – také ne? Zdá se, že autor otázku zavedení advokátského procesu jen bez hlubšího promyšlení nadhodil, byť důvody pro něj uvedl přesvědčivě. Avšak učinil-li z ní závěr své práce, měl by ji při obhajobě (a pro publikaci) ještě doplnit.

- - -

Předchozí připomínky a výtky jsou věcného a převážně polemického charakteru. Mají zejména posloužit jako podklad pro obhajobu, při které by disertant mohl doplnit a rozvinout svoji argumentaci a kvalitu svých úvah nad

zvoleným tématem. Práce má zároveň mnohé pozitivní stránky, je napsána čtivým, přesto právnickým jazykem a k některým partiím není co dodat: tak např. jako kvalitní shledávám argumentaci k otázce jednoho či více zmocněnců v procesu (str. 71), výklad a srovnání postavení advokáta v řízení před Soudním dvorem EU (str. 110 an.), rozbor role advokáta v procesu s promyšleným využitím aktuální literatury (str. 22 an.) a konečně i už zmíněný rozbor argumentace pro zavedení advokátského procesu (str. 148 an.) Drobnější připomínky k textu samému i ke způsobu citace použité literatury sdělím autorovi ústně. Jen jednu výtku však přece jen učinit musím: na str. 46, v rámci historického pojednání, píše autor o pozastavení činnosti advokátů židovského původu v době Protektorátu jako o řešení krize v advokacii spočívající v neustálém zvyšování počtu advokátů..... Jde patrně jen o neobratné vyjádření, ale v této podobě vysoce nevhodné. Doporučuji text upravit.

Závěrem oponentského posudku konstatuji, že posuzovaná práce odpovídá požadavkům kladeným na disertační práce zákonem o vysokých školách a předpisy Univerzity Karlovy a mohu proto doporučit, aby byla autorovi Mgr. Miroslavu Sedláčkovi – po úspěšné obhajobě – udělena vědecká hodnost PhD.

V Praze, dne 11.8.2015

Prof. JUDr Alena Winterová, CSc

oponentka